

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Ndc/11/2018
Identifikačné číslo spisu:	1517214780
Dátum vydania rozhodnutia:	31.01.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Petříková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:1517214780.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne E. J., bývajúcej v N., zastúpenej JUDr. Miriam Jančiovou, advokátkou so sídlom v Ružomberku, Dončova 21, proti žalovanému Združeniu na ochranu práv investorov - občanov, so sídlom v Bratislave, Strakova 1, zastúpenému Advokátskou kanceláriou ELBA, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Čachtická 13, o zrušenie rozhodcovského rozsudku, vedenom na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 58 Cr 4/2017, o nesúhlase s postúpením sporu, takto

rozhodol:

Na prejednanie sporu vedeného na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 58 Cr 4/2017 je kauzálnie príslušný Okresný súd Bratislava V.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava V predložil spor vedený pod sp. zn. 58 Cr 4/2017 Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) na rozhodnutie o kauzálnosti príslušnosti (§ 43 ods. 2 Civilného sporového poriadku, ďalej len „CSP“) dôvodiť tým, že spor mu bol postúpený Okresným súdom Ružomberok ako súdu kauzálnosti príslušnému (§ 28 CSP, § 43 ods. 1 CSP) nesprávne. Poukázal na to, že žalobkyňa sa žalobou podanou na Okresnom súde Ružomberok domáhala zrušenia rozhodcovského rozsudku vydaného Rozhodcovským súdom v Bratislave pod sp. zn. 2569/16. Okresný súd Bratislava V namietal, že žalobkyňa je fyzická osoba nepodnikateľ, ktorá v jeden deň podpísala Zmluvu o pôžičke s investormi zastúpenými spoločnosťou iService, a.s. a C. zmluvu o spolupráci so spoločnosťou iSale, v.o.s. Uvedené spoločnosti spoločne prevádzkujú a spravujú internetový portál za účelom internetovej aukcie pôžičiek, internetovej aukcie pohľadávok a poskytujú ďalšie služby spojené s jej využívaním. Okresný súd Bratislava V nespochybnil, že investori sú fyzické osoby, podnikatelia, rovnako ako žalobkyňa, ale mal za to, že spoločnosti sú dodávateľmi (§ 52 ods. 3 Občianskeho zákonníka) a uzavreté zmluvy sú od seba závislé (§ 52a Občianskeho zákonníka), najmä čo sa týka mechanizmu toku finančných prostriedkov, a preto má žalobkyňa postavenie spotrebiteľa a tieto zmluvy je potrebné považovať za spotrebiteľské.

2. Konanie sa uskutočňuje na súde, ktorý je na prejednanie príslušný (§ 36 ods. 1 CSP). Príslušnosť sa určuje podľa okolností v čase začatia konania; takto určená príslušnosť trvá až do skončenia konania (§ 36 ods. 2 CSP).

3. Na konanie v prvej inštancii je príslušný okresný súd, ak CSP neustanovuje inak (§ 12 CSP). Na

konanie v prvej inštancii je miestne príslušný všeobecný súd žalovaného, ak nie je ustanovené inak (§ 13 CSP).

4. Namiesto všeobecného súdu žalovaného je na konanie príslušný výlučne súd, v ktorého obvode sa nachádza miesto rozhodcovského konania okrem spotrebiteľského rozhodcovského konania; ak sa miesto rozhodcovského konania nenachádza na území Slovenskej republiky, na konanie je príslušný súd, v ktorého obvode má žalovaný adresu trvalého pobytu, adresu sídla alebo organizačnú zložku, ak ide o zahraničnú právnickú osobu; ak žalovaný nemá v Slovenskej republike adresu trvalého pobytu, adresu sídla alebo organizačnú zložku, ak ide o zahraničnú právnickú osobu, na konanie je príslušný súd, v ktorého obvode má žalobca adresu trvalého pobytu, adresu sídla alebo organizačnú zložku, ak ide o zahraničnú právnickú osobu (§ 20 písm. e/ CSP).

5. Na konanie v sporoch týkajúcich sa rozhodcovského konania okrem spotrebiteľského rozhodcovského konania je príslušný Okresný súd Bratislava V pre obvody Krajského súdu v Bratislave, Krajského súdu v Trnave a Krajského súdu v Nitre (§ 28 ods. 1 písm. a/ CSP).

6. Súdom príslušným na prejednanie vecí podľa CSP sa rozumie ten súd, u ktorého je daná nielen miestna príslušnosť, ale aj príslušnosť vecná, kauzálna a funkčná.

7. Z obsahu spisu vyplýva, že žalobkyňa sa žalobou podanou na Okresnom súde Ružomberok domáhala zrušenia rozhodcovského rozsudku sp. zn. 2569/16. Žalobkyňa si prostredníctvom internetového portálu www.zltymelon.sk (ďalej len „portál“) podala žiadosť o pôžičku, ktorá následne vyústila do podpisu zmluvy o pôžičke vo výške 3 000 €. Zmluvu o pôžičke uzavretú 23. februára 2015 uzavrela žalobkyňa ako dlžníčka s investormi (veriteľmi), ktorí sú na uvedenom portáli registrovaní pod prezývkou a ktorí nekonajú v rámci podnikateľskej činnosti, a v mene ktorých na základe plnej moci vystupovala spoločnosť iService, a.s. V ten istý deň žalobkyňa súčasne podpísala Rámcovú zmluvu o spolupráci so spoločnosťou iSale, v.o.s. podľa § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka. Investori uzatvorili Rámcové zmluvy o spolupráci so spoločnosťou iService, a.s., v zmysle ktorých udelili spoločnosti iService, a.s. plnú moc na ich zastupovanie pri uzatvorení zmluvy o pôžičke a poskytnutí zverených peňažných prostriedkov ako pôžičky žalobkyni. Spoločnosť iService, a.s. je prevádzkovateľom portálu, prostredníctvom ktorého vytvára priestor na stretávanie ponuky voľných peňažných prostriedkov fyzických osôb, budúcich investorov a dopytu po peňažných prostriedkoch fyzických osôb, budúcich dlžníkov. V danom prípade tak ide o sprostredkovanie tzv. peer to peer alebo kolektívnych pôžičiek. Spoločnosť iSale, v.o.s. je na základe osobitnej dohody so spoločnosťou iService, a.s. oprávnená sprístupňovať portál potencionálnym dlžníkom. Na základe uzavretia Rámcovej zmluvy s dlžníkom získa dlžník právo iniciovať na portáli vyhlásenie tzv. internetovej aukcie pôžičky.

8. Podľa § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka spotrebiteľskou zmluvou je každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ktorú uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom. Podľa § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách, ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, použijú sa vždy, ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom. Odlišné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie tohto ustanovenia, sú neplatné. Na všetky právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva. Podľa § 52 ods. 3 Občianskeho zákonníka dodávateľ je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti. Podľa § 52 ods. 4 Občianskeho zákonníka spotrebiteľ je fyzická osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti.

9. Podľa § 52a ods. 1 Občianskeho zákonníka, ak sú uzavreté viaceré spotrebiteľské zmluvy pri tom istom rokovaní alebo sú zahrnuté do jednej listiny, posudzuje sa každá z týchto zmlúv samostatne. Podľa § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka ak však z povahy zmlúv alebo stranám známeho účelu zmlúv uvedených v odseku 1 pri ich uzavretí zrejme vyplýva, že tieto zmluvy sú od seba vzájomne závislé, vznik každej z týchto zmlúv je podmienkou vzniku ostatných zmlúv. Zánik jednej z týchto zmlúv iným spôsobom než splnením alebo spôsobom nahrádzajúcim splnenie spôsobuje zánik ostatných závislých zmlúv, a to s obdobnými právnymi účinkami.

10. Podľa § 2 ods. 1 Obchodného zákonníka podnikaním sa rozumie sústavná činnosť vykonávaná samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku.

10.1. Podľa § 2 ods. 2 Obchodného zákonníka podnikateľom podľa tohto zákona je:

- a/ osoba zapísaná v obchodnom registri,
- b/ osoba, ktorá podniká na základe živnostenského oprávnenia,
- c/ osoba, ktorá podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitných predpisov,
- d/ fyzická osoba, ktorá vykonáva poľnohospodársku výrobu a je zapísaná do evidencie podľa osobitného predpisu.

11. Pokiaľ v danom prípade Okresný súd Ružomberok postúpil spor Okresnému súdu Bratislava V ako súdu kauzálnu príslušnému, postupoval správne. Najvyšší súd posudzujúc žalobu žalobkyne podľa obsahu a priložené zmluvy, a to zmluvu o pôžičke a rámcové zmluvy, dospel k záveru, že prejednávany spor nie je spotrebiteľským rozhodcovským konaním. V danom spore zmluva uzavretá medzi investormi (veriteľmi) a žalobkyňou ako dlžníčkou nie je spotrebiteľskou zmluvou podľa § 52 Občianskeho zákonníka, pretože v tomto prípade nejde o vzťah medzi spotrebiteľom a dodávateľom. Ide tu o vzťah viacerých fyzických osôb, z ktorých ani jeden nie je dodávateľom v zmysle § 52 ods. 3 Občianskeho zákonníka, t. j. nie je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti. Je nesporné, že investori okrem zmluvy o pôžičke s dlžníkom podpisujú rámcové zmluvy so spoločnosťou iService, a.s. a dlžník uzatvára rámcovú zmluvu so spoločnosťou iSale, v.o.s., do úvahy tu tak neprichádza posúdenie týchto všetkých zmlúv ako vzájomne závislých spotrebiteľských zmlúv podľa § 52a Občianskeho zákonníka, pretože tu musí ísť o viaceré spotrebiteľské zmluvy uzavreté pri tom istom rokovaní alebo zahrnuté do jednej listiny. Je nepochybné, že zmluva medzi veriteľmi a dlžníkom nie je spotrebiteľskou zmluvou, nakoľko títo prehlasujú v samotnej zmluve o pôžičke, ako aj v rámcových zmluvách uzavretých medzi veriteľmi a spoločnosťou iService, a.s. a rámcových zmluvách uzavretých medzi dlžníkom a spoločnosťou iSale, v.o.s., že nie sú podnikateľmi v zmysle § 2 Obchodného zákonníka a veritelia navyše prehlasujú, že nie sú veriteľmi podľa zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov. V danom prípade vzťahy medzi účastníkmi vznikli na základe crowdfundingu, ktorý patrí medzi alternatívne finančné nástroje a ktorý vznikol ako dôsledok rozvoja finančných technológií. V Slovenskej republike medzi tzv. „peer to peer“ crowdfundingové platformy patria Žltý melón a Zinc Euro. Prostredníctvom týchto portálov je možné požičať prostriedky konkrétnej osobe, ktorá má možnosť získať lepší prístup k peňažným prostriedkom. Obe platformy využívajú na správu pôžičiek a komunikáciu s dlžníkmi a veriteľmi digitálne technológie, ktoré by mali celý proces zjednodušovať. Crowdfundingové platformy nepodliehajú dozoru Národnej banky Slovenska, ktorá prehlásila, že jednotné pravidlá pre oblasť crowdfundingu doteraz neboli spracované. Účasť verejnosti na týchto aktivitách je konaním na vlastnú zodpovednosť. NBS upozornila, že finančné prostriedky, ktoré sú súčasťou činností spojených s crowdfundingom, nepodliehajú ochrane vkladov ani ochrane investícií (viď <https://www.nbs.sk/sk/informacie-pre-media/tlacove-spravy/spravy-vseobecne/detail-tlacovej-spravy/pozicia-narodnej-banky-slovenska-ku-crowdfundingu-poziciavaniu-formou-lendingu>).

12. „Peer to peer“ (ďalej len „P2P“) pôžičky vznikli na základe myšlienky, že na jednej strane existuje veľké množstvo ľudí, ktorí potrebujú peniaze a nedostanú bežné bankové pôžičky a na druhej strane existujú ľudia, ktorí pre svoje peniaze hľadajú zaujímavé investičné príležitosti, ktoré im banka neponúka. Spárovanie ponuky a dopytu cez internetový portál im tak môže priniesť prospech v podobe výhodného úročenia obom stranám. Princíp je jednoduchý, potencionálny dlžník a investor sa najprv zaregistrujú na webových stránkach administrátora (sprostredkovateľa) a následne je v zozname aukcie zverejnený návrh žiadateľa o pôžičku (požadovaná suma, maximálna úroková sadzba, doba splatnosti, účel, informácie o finančnej minulosti a zaistení úveru) a investori na ňu reagujú. Z reakcie si žiadateľ vyberie jedného alebo viacerých investorov a spolu potom uzavrujú úverovú zmluvu. Samotný pohyb peňazí a administrácia pôžičky prebieha cez administrátora, ktorý od oboch strán inkasuje za svoje služby poplatky. Aj keď je možné si touto cestou požičať až stotisíc eur, nevzťahuje sa na P2P pôžičky zákon o spotrebiteľskom úvere. Ide tu totiž o pôžičku medzi fyzickými osobami a jej poskytovanie sa riadi Občianskym zákonníkom. Zmluva o pôžičke na rozdiel od zmluvy o spotrebiteľskom úvere neukladá veriteľovi výslovne povinnosť poskytnúť a vysvetliť dlžníkovi predzmluvné informácie vrátane dôsledkov splácania; nenariaďuje veriteľovi s odbornou starostlivosťou posúdiť, či bude dlžník schopný splácať dlh; nenariaďuje veriteľovi uvádzať RPSN úveru; nevylučuje použitie zmenky v prípade omeškania so splatením a súčasťou zmluvy môže byť aj rozhodcovská doložka. Žiadateľ o pôžičku (dlžník) musí preukázať svoju bonitu, a to doložením príjmov, prehlásením o finančnej minulosti,

prípadne zárukami za úver. Podľa bonity mu je potom administrátorom umožnené uchádzať sa o pôžičku v určitom úverovom limite, s doporučenou úrokovou sadzbou a dobou splatnosti. Za prijatie pôžičky platí administrátorovi províziu. Ak spláca pôžičku riadne, nenastáva problém. Pre prípad nesplácania pôžičky včas sú v zmluve zakotvené poistky proti nesplácaniu dlhu (zmluvná pokuta, zmluvné úroky, zmenka, rozhodcovská doložka). Investor uzatvára s administrátorom rámcovú zmluvu a na zvláštny účet poukazuje peniaze, ktoré nie sú poistené ako v banke a nie sú úročené, ktoré mieni preinvestovať. Zo zoznamu aukcie si vyberá žiadateľov, ktorým je ochotný požičať. Úrokové sadzby sa pohybujú v rozpätí cca 10-70 % v závislosti od bonity dlžníka. Čím sú vyššie úroky, tým je vyššie riziko, že dlžník dlh splácať nebude. Pokiaľ dlžník svoj dlh nespláca, investor môže dlžnú sumu vymáhať buď sám, alebo prostredníctvom administrátora. Vždy však hradí náklady spojené s vymáhaním. Navyiac, pokiaľ požičiava opakovane a viacerým ľuďom, prichádza do úvahy otázka, či by nemal mať pre túto činnosť živnostenské oprávnenie a postupovať v súlade so zákonom o spotrebiteľskom úvere. Takáto činnosť je však ťažko preukázateľná a v konečnom dôsledku, aj investor sám sa vystavuje možnej finančnej strate. Administrátor je jednoznačným víťazom v tejto „hre“. Za svoje služby, t. j. overenie bonity dlžníka, administráciu pôžičky a správu peňazí, si účtuje poplatky a ďalšie čiastky inkasuje pri vymáhaní platenia, aj keď za (ne)splatenie pôžičky nenesie žiadnu zodpovednosť. Navyiac podpisom zmluvy o pôžičke veľakrát získava od oboch strán súhlas so spracovaním a šírením osobných údajov a tieto môže použiť k iným obchodným účelom. Riziko u P2P pôžičiek je vysoké pre investora i dlžníka, a to taktiež pre ich finančnú (ne)gramotnosť. Z naivity či prešibanosti nesolventných dlžníkov a ľahkovážnych investorov potom víťazia administrátori, ktorí nie sú žiadni idealisti a „hrdinovia“, ale finančné spoločnosti, ktoré objavili medzeru na trhu.

13. Dovolací súd tak na základe uvedeného uzatvára, že v danom prípade ide o pôžičku medzi fyzickými osobami a jej poskytovanie sa preto riadi ustanoveniami Občianskeho zákonníka.

14. Vzhľadom na uvedené je nutné konštatovať, že na prejednanie sporu je príslušný Okresný súd Bratislava V pre obvody Krajského súdu v Bratislave, Krajského súdu v Trnave a Krajského súdu v Nitre (§ 28 ods. 1 písm. a/ CSP). Najvyšší súd po preskúmaní veci preto rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

15. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.